

Cuprins

TITLUL I. TEORIA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL	1
Capitolul I. Noțiuni generale despre drept	1
<i>Secțiunea 1. Conceptul de „drept”</i>	<i>1</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Originea și dimensiunea istorică a dreptului.</i>	
<i>Drept, religie, morală</i>	<i>3</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Factorii de configurare a dreptului</i>	<i>6</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Tipologia dreptului</i>	<i>7</i>
§1. Mari sisteme de drept	7
1.1. Familia juridică de tradiție romanică	8
1.2. Familia de drept anglo-saxon	9
1.3. Dreptul religios și sistemele dualiste	12
§2. Dreptul Uniunii Europene	13
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul și statul</i>	<i>17</i>
§1. Noțiunea de „stat”	17
§2. Elementele Statului	19
§3. Puterea de stat	20
3.1. Caracterile puterii de stat	20
3.2. Separația puterilor în stat	21
Capitolul al II-lea. Sistemul dreptului: normele juridice, instituțiile juridice și ramurile de drept. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public	24
<i>Secțiunea 1. Normele juridice</i>	<i>24</i>
§1. Definiția normelor juridice	24
§2. Elementele de structură ale normei juridice	25
2.1. Structura internă	25
2.2. Structura externă sau tehnico-legislativă	26
<i>Secțiunea a 2-a. Instituțiile juridice și ramurile de drept</i>	<i>26</i>
§1. Instituțiile juridice	26
§2. Ramurile de drept	26
§3. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat	27

<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul constituțional ca ramură a dreptului public</i>	28
§1. Definiția dreptului constituțional	28
§2. Obiectul dreptului constituțional	29
§3. Specificul normelor de drept constituțional	30
§4. Locul dreptului constituțional în cadrul sistemului dreptului	31
§5. Evoluții ale dreptului constituțional	31

Capitolul al III-lea. Raporturile juridice de drept constituțional

și izvoarele dreptului constituțional	33
<i>Secțiunea 1. Raporturile juridice de drept constituțional</i>	33
§1. Noțiune și specific	33
§2. Subiectele raporturilor juridice de drept constituțional	34
§3. Conținutul și obiectul raporturilor juridice de drept constituțional	36
<i>Secțiunea a 2-a. Izvoarele dreptului constituțional</i>	37
§1. Noțiuni generale	37
§2. Actul normativ	38
2.1. Caracterizare generală	38
2.2. Legea	39
2.3. Decretul-lege	42
2.4. Hotărârile Parlamentului	43
2.5. Ordonanțele guvernamentale	45
2.6. Decretul	48
§3. Actele normative internaționale: izvoare ale dreptului constituțional român	49
3.1. Aspecte comune	49
3.2. Norma constituțională – cadru	50
3.3. Tratatelor internaționale în materia drepturilor omului	51
3.4. Actele Uniunii Europene	52
§4. Obiceiul (cutuma)	56
§5. Jurisprudența	56
5.1. Considerații generale	56
5.2. Jurisprudența Curții Constituționale ca izvor de drept	60

TITLUL II. TEORIA CONSTITUȚIEI _____ 64**Capitolul I. Constituție și constituționalism. Supremația****Constituției _____ 64***Secțiunea 1. Noțiuni generale despre Constituție _____ 64*

§1. Apariția Constituției _____ 64

§2. Constituții cutumiare și Constituții scrise _____ 66

§3. Conținutul normativ al Constituției _____ 68

§4. Definiția și caracterele juridice ale Constituției _____ 69

§5. Funcțiile Constituției _____ 70

§6. Conceptul de constituționalism _____ 71

Secțiunea a 2-a. Supremația Constituției _____ 72

§1. Noțiunea de supremație a Constituției _____ 72

§2. Consecințe și garanții ale supremației Constituției _____ 73

Capitolul al II-lea. Adoptarea, modificarea, suspendarea și**abrogarea Constituției _____ 74***Secțiunea 1. Adoptarea Constituției _____ 74*

§1. Considerații introductive _____ 74

§2. Inițiativa constituțională _____ 74

§3. Procedura de adoptare a Constituției _____ 75

Secțiunea a 2-a. Revizuirea Constituției _____ 77

§1. Caracterizare generală. Constituții rigide sau flexibile _____ 77

§2. Reglementarea procedurii de revizuire a Constituției

României din 1991 _____ 79

2.1. Inițiativa de revizuire a Constituției _____ 79

2.2. Adoptarea și aprobarea legii de revizuire _____ 80

2.3. Dispoziții ale Constituției declarate nerevizuibile:

limitele revizuirii _____ 81

2.4. Rolul Curții Constituționale în procesul de revizuire a

Constituției _____ 81

*Secțiunea a 3-a. Suspendarea și abrogarea Constituției _____ 82**Secțiunea a 4-a. Aplicarea directă a Constituției _____ 82***Capitolul al III-lea. Controlul constituționalității legilor _____ 85***Secțiunea 1. Noțiunea de control de constituționalitate.**Fundamentare științifică _____ 85**Secțiunea a 2-a. Apariția controlului constituționalității legilor _____ 86**Secțiunea a 3-a. Modele de control de constituționalitate _____ 89*

§1. Aspecte generale _____ 89

§2. Modelul american _____	90
§3. Modelul european _____	91
§4. Evoluții ale controlului de constituționalitate _____	93
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificări ale controlului de constituționalitate _____</i>	<i>94</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Controlului constituționalității legilor în România _____</i>	<i>95</i>
§1. Istoric _____	95
§2. Controlul de constituționalitate potrivit Constituției din 1991, revizuită în anul 2003. Scurtă prezentare _____	99
2.1. Autoritatea competentă _____	99
2.2. Atribuțiile Curții Constituționale _____	100
2.3. Actele Curții Constituționale și efectele acestora _____	102
<i>Secțiunea a 6-a. Funcțiile controlului de constituționalitate _____</i>	<i>106</i>
<i>Secțiunea a 7-a. Constituționalizarea dreptului _____</i>	<i>107</i>

Capitolul al IV-lea. Dezvoltarea constituțională a

României _____	108
<i>Secțiunea 1. Perioada anterioară Constituției din 1991 _____</i>	<i>108</i>
§1. Considerații generale _____	108
§2. Constituțiile române și acte cu valoare constituțională _____	109
2.1. Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris _____	109
2.2. Constituția de la 1866 _____	110
2.3. Constituția din 1923 _____	111
2.4. Constituția din 1938 _____	113
2.5. Perioada 1940-1947 _____	114
2.6. Constituția din 1948 _____	115
2.7. Constituția din 1952 _____	116
2.8. Constituția din 1965 _____	117
2.9. Perioada 1989-1991 _____	118
<i>Secțiunea a 2-a. Constituția din 1991, revizuită în anul 2003 _____</i>	<i>118</i>
§1. Aspecte generale _____	118
§2. Adoptarea Constituției din 1991 _____	119
§3. Revizuirea Constituției în anul 2003 _____	123
§4. Alte inițiative de revizuire a Constituției României _____	129

TITLUL III. STATUTUL CONSTITUȚIONAL AL OMULUI ȘI CETĂȚEANULUI	136
Capitolul I. Cetățenia	136
<i>Secțiunea 1. Definiție și natură juridică</i>	136
§1. Noțiunea de cetățenie	136
§2. Natura juridică a cetățeniei	137
<i>Secțiunea a 2-a. Regimul juridic al cetățeniei române</i>	137
§1. Sediul materiei	137
§2. Principiile cetățeniei române	137
§3. Dobândirea cetățeniei române	139
3.1. Modurile de dobândire a cetățeniei române	139
3.2. Dobândirea cetățeniei române prin naștere	140
3.3. Dobândirea cetățeniei române prin adopție	140
3.4. Dobândirea (acordarea) cetățeniei române la cerere	140
3.5. Redobândirea cetățeniei române	141
3.6. Cetățenia de onoare	142
3.7. Procedura de acordare/redobândire a cetățeniei române	142
§4. Pierderea cetățeniei române	144
4.1. Modurile de pierdere a cetățeniei române	144
4.2. Retragera cetățeniei române	145
4.3. Aprobarea renunțării la cetățenia română	145
4.4. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române	146
4.5. Procedura aprobării renunțării la cetățenia română	146
4.6. Procedura retragerii cetățeniei române	147
§5. Dovada cetățeniei	148
§6. Străinii și apatrizii	148
<i>Secțiunea a 3-a. Reglementarea juridică a cetățeniei europene</i>	148
Capitolul al II-lea. Drepturi și libertăți fundamentale.	
Caracterizare generală	150
<i>Secțiunea 1. Scurt istoric</i>	150
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea și natura juridică a drepturilor și libertăților fundamentale</i>	152

<i>Secțiunea a 3-a. Pluralismul legal în materia drepturilor și libertăților fundamentale</i>	153
§1. Precizări terminologice. Tendințe actuale	153
§2. Sistemul european de protecție a drepturilor fundamentale	154
§3. Sistemul constituțional român de protecție a drepturilor fundamentale. Scurt istoric	158
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale</i>	159
<i>Secțiunea a 5-a. Principii aplicabile drepturilor și libertăților fundamentale</i>	161
§1. Aspecte generale	161
§2. Universalitatea	161
2.1. Reglementare	161
2.2. Conținut	161
§3. Neretroactivitatea legii	162
3.1. Reglementare	162
3.2. Conținut	163
§4. Egalitatea în drepturi	166
4.1. Reglementare	166
4.2. Conținut	166
§5. Principii referitoare la ocuparea funcțiilor și demnităților publice	168
5.1. Reglementare	168
5.2. Conținut	168
§6. Protecția cetățenilor români în străinătate și obligațiile lor	169
6.1. Reglementare	169
6.2. Conținut	169
§7. Cetățenii străini și apatrizii se bucură în România de protecție juridică	170
7.1. Reglementare	170
7.2. Conținut	170
§8. Regulile referitoare la extrădarea sau expulzarea din România	171
8.1. Reglementare	171
8.2. Conținut	171

§9. Accesul liber la justiție _____	172
9.1. Reglementare _____	172
9.2. Conținut _____	174
§10. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți _____	180
10.1. Reglementare _____	180
10.2. Conținut _____	181
§11. Principiul securității juridice _____	182
11.1. Reglementare _____	182
11.2. Conținut _____	183
Capitolul al III-lea. Drepturile inviolabilității _____	189
<i>Secțiunea 1. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică _____</i>	<i>189</i>
§1. Reglementare _____	189
§2. Conținut _____	190
<i>Secțiunea a 2-a. Libertatea individuală _____</i>	<i>191</i>
§1. Reglementare _____	191
§2. Conținut _____	193
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la apărare _____</i>	<i>195</i>
§1. Reglementare _____	195
§2. Conținut _____	195
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la liberă circulație _____</i>	<i>196</i>
§1. Reglementare _____	196
§2. Conținut _____	196
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la viață intimă, familială și privată _____</i>	<i>198</i>
§1. Reglementare _____	198
§2. Conținut _____	199
<i>Secțiunea a 6-a. Inviolabilitatea domiciliului _____</i>	<i>199</i>
§1. Reglementare _____	199
§2. Conținut _____	200
Capitolul al IV-lea. Drepturile și libertățile sociale, economice și culturale _____	202
<i>Secțiunea 1. Dreptul la învățătură _____</i>	<i>202</i>
§1. Reglementare _____	202
§2. Conținut _____	203
<i>Secțiunea a 2-a. Accesul la cultură _____</i>	<i>205</i>
§1. Reglementare _____	205
§2. Conținut _____	205

<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la ocrotirea sănătății</i>	206
§1. Reglementare	206
§2. Conținut	206
<i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la un mediu sănătos</i>	208
§1. Reglementare	208
§2. Conținut	208
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la muncă, protecția socială a muncii și interzicerea muncii forțate</i>	209
§1. Reglementare	209
§2. Conținut	210
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul la grevă</i>	212
§1. Reglementare	212
§2. Conținut	212
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul de proprietate privată și dreptul la moștenire</i>	214
§1. Reglementare	214
§2. Conținut	215
<i>Secțiunea a 8-a. Libertatea economică</i>	218
§1. Reglementare	218
§2. Conținut	218
<i>Secțiunea a 9-a. Dreptul la un nivel de trai decent</i>	219
§1. Reglementare	219
§2. Conținut	220
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie</i>	221
§1. Reglementare	221
§2. Conținut	222
<i>Secțiunea a 11-a. Protecția copiilor și a tinerilor</i>	222
§1. Reglementare	222
§2. Conținut	223
<i>Secțiunea a 12-a. Protecția persoanelor cu handicap</i>	225
§1. Reglementare	225
§2. Conținut	226

Capitolul al V-lea. Drepturile și libertățile social-politice,

drepturile exclusiv politice și drepturile garanții	228
<i>Secțiunea 1. Drepturile și libertățile social-politice</i>	228
§1. Secretul corespondenței	228
1.1. Reglementare	228
1.2. Conținut	228

§2. Libertatea conștiinței _____	229
2.1. Reglementare _____	229
2.2. Conținut _____	230
§3. Libertatea de exprimare _____	233
3.1. Reglementare _____	233
3.2. Conținut _____	234
§4. Dreptul la informație _____	236
4.1. Reglementare _____	236
4.2. Conținut _____	236
§5. Libertatea întrunirilor _____	238
5.1. Reglementare _____	238
5.2. Conținut _____	238
§6. Dreptul de asociere _____	239
6.1. Reglementare _____	239
6.2. Conținut _____	239
<i>Secțiunea a 2-a. Drepturile exclusiv politice _____</i>	<i>241</i>
§1. Dreptul de vot _____	241
1.1. Reglementare _____	241
1.2. Conținut _____	241
§2. Dreptul de a fi ales _____	242
2.1. Reglementare _____	242
2.2. Conținut _____	242
§3. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European _____	243
3.1. Reglementare _____	243
3.2. Conținut _____	244
<i>Secțiunea a 3-a. Drepturile garanții _____</i>	<i>244</i>
§1. Dreptul de petiționare _____	244
1.1. Reglementare _____	244
1.2. Conținut _____	245
§2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică _____	246
2.1. Reglementare _____	246
2.2. Conținut _____	246
Capitolul al VI-lea. Îndatoririle fundamentale ale cetățenilor _____	247
<i>Secțiunea 1. Noțiune și reglementare _____</i>	<i>247</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare a îndatoririlor fundamentale consacrate în Constituția României _____</i>	<i>248</i>
§1. Respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor țării _____	248

§2. Îndatorirea de fidelitate față de țară	248
§3. Îndatorirea de apărare a țării	249
§4. Îndatorirea de a contribui, prin impozite și taxe, la cheltuielile publice	250
§5. Îndatorirea de exercitare cu bună-credință a drepturilor și libertăților și de respectare a drepturilor și libertăților celorlalți	250

Capitolul al VII-lea. Garanții de ordin instituțional pentru

realizarea drepturilor fundamentale	252
<i>Secțiunea 1. Avocatul Poporului</i>	<i>252</i>
§1. Scurtă prezentare a instituției	252
§2. Reglementarea instituției Avocatului Poporului în România	253
2.1. Numire și statut	253
2.2. Atribuții	254
2.3. Funcționare. Soluționarea petițiilor	255
<i>Secțiunea a 2-a. Instanțele judecătorești, instanțele de jurisdicție constituțională și instanțele internaționale</i>	<i>257</i>
§1. Considerații generale	257
§2. Dialogul între instanțele de jurisdicție constituțională	258
§3. Dialogul instanțelor naționale cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene	262
3.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului	262
3.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene	264
3.3. Concretizări ale dialogului judiciar	266
3.4. Concluzii	268

Bibliografie	271
---------------------	------------